

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre", i Heiberg, Johanne Luise: *Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 379. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr08val-shoot-idm140470727842544/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Frøderiksborg Alle Matr.-nr. 7; Huset kaldtes „Sommerlyst“ og lå der, hvor nu Mvastervej ligger.

223, *L. 29. Oehlenschläger las farligt syg* : Om Digterens sidste Uge sm. Oehl. Erindringer. IV (1851), 313 - 16. Han døde ²⁷ 1850 Kl. 11 om Aftenen i sit Hjem i Amaliegade Nr. 22. (Matr.-nr. 126). — *L. 35. Fra Digtet „Jær mig, o Skov! at visse glad“ i Oehlenschlägers Fortælling „Eremiten“* (Oehl. XXV, 223). Her lyder Teksten: „Hvor grønt mit Træ“ o. s. v.

224, *L. 4. Hans og Thorsaldsens Pløiser* : sm. II, 32, 23. — *L. 12. Heibergs Kritiker* : Heibergs Angreb paa Oehlenschlägers Arbejder. i Sørdeleshed paa „Væringerne“, er optrykt i Heib. Pros. III. Sm. Note til I, 137, 13; 180, 7. — *L. 31. (Oehlenschläger) bad Heiberg om Undskyldning* : Madens Oehlenschläger beundrede Fru Heiberg og gav hende en Cadeau i sine Erindringer (IV, 45), var hans Forhold til Heiberg koligt, endnu da han kort før sin Død skrev sine Erindringer; sm. III, 145 f. Om en undskyldende Holdning er der i hvert Fald ikke Tale. Da Heiberg var blevet Teaterdirektor, forsøgte han Oehlenschläger, at han hver Uge vilde spille en Tragedie. „Nu ville vi se, hvorvidt det rækker“, skrev Oehlenschläger; sm. smst. 259. — *L. 39. de Holbergske Comedier (opførtes) meget sjældent* : Denne Paastand er ikke rigtig. „Den politiske Kandestøber“, „Arasmus Montanus“, „Børsteluen“, „Henrik og Pernille“, „Julstuen“ og „Den Stundesløse“ opførtes hyppigt. Fru Heiberg har glemt, at de Holbergske Skuespillere C. N. Rosenkilde, Phister og Fru Sødring havde nogle af deres bedste Roller deri. I Sæsonen 1850—51, da „Den Vægelsindede“ genopførtes, stod ikke færre end otte forskellige Komedier af Holberg paa Plakaten.

225, *L. 4. „Den Vægelsindede“*, Komædie i 3 Akter af Holberg, senest opført 1817; Fru Heiberg spillede Lucretia første Gang ²¹ 1850. Stykket foreligger i tre forskellige Former, sammentrængt fra fem til tre Akter. Før Fru Heiberg var kun een Fremstillende nævnkundig i Lucretias Rolle, nemlig Madame Montsign, som kreerede den 1722, og hvis Spil Holberg kaldte „et Mezerstykke af Skuespilkonst“. Paa Det kgl. Teater kom Komædien først frem 1738; altsaa efter Holbergs Død; dog var den forinden opført paa Litteratursoceten Tjørnsøhuset. Holbergs Udgave af „Den Vægelsindede“ findes bl. a. i hans Levned, Fr. Winkel Horns Oversættelse (1893), 122. — *L. 31. an gaaet . . . forevige i Frank* : I 6g. Var. Frik. Henningsen, hvis Data ikke er oplyst. Sm. Note til I, 200, 7.

227, *L. 13—229, 14. Holberg er misret efter Liebenbergs Udgave. I. (1848).*

230, *L. 2. hans Kone* : Louise Amalie Patrine Phister f. Petersen (1816—1914) var kgl. Skuespillerinde fra 1835—95. Hun udmærkede sig i Perrilleroller, men var i Forhold til Fru Sødring en ringe Kunstnerinde. — *L. 39. Rollen blev vel uddelt* : I sin Protest mod Fru Heibergs Fremstilling af denne Sag beviste Phister (Et Nodværge, 6—11) paa Grundlag af Regissørjournalen, at Rollen til „Den Vægelsindede“ ikke blev uddelt, medens Collin var Direkteur, men først under Heibergs Styre. Der er ingen Grund til at

antage, at Fru Phister ønskede at spille Lucretia, da Stykkets Pernille passede meget bedre for hendes Evne. Men hverken hun eller Phister, som spillede Christoffer, har vel troet paa „Den Vægelsindede"s Scenelykke og er derfor gaaet uvillig til Instuderingen.

232, *L. 24. og korte* : Paa Hartungs Tegning af Fru Heiberg som Lucretia er Kjølen kort; se II, 232. — *L. 27.* Barbara Margrethe (Grethe) Gram, f. Møller (ca. 1801—60). Fru Heibergs Paskedødske. SmI, II, 266, 19 med Note. — *L. 33. forinden jeg 1864* : Ialt spillede Fru Heiberg Lumsden 34 Gange, senest ^{29/1} 1864, fem Dage før hun forlod Teatret. — *L. 36.* Citatet er en fri Gengivelse fra en Artikel i Fædrebl. ^{22/1} 1855: „Den Vægelsindede“, sign.: V. B. Den paagældende Passus lyder: „Det er, som om Fru Heiberg havde behøvet 20 Aars, jeg tør ikke sige Fødsels- eller 20 Aars Triumpher, for i denne Rolle fra vor første Digtets Haand at levere noget saa mægteligt, at hun kunde ønske sig selv sine Triumpher glemt, naar blot denne ene blev tilbage“.

233, *L. 15.* Citatet er en fri Gengivelse af Hamlets Ord i I. Akt, 5. Sc.; Stedet lyder i Foersoms Oversættelse:

„Der er fleur Ting i Himlen og paa Jorden,
min Ven, end Jeres Philosopher drømme.“

(Shakespeare, *Dramatiske Værker*, I (1845), 40).

235, *L. 1.* Kgl. Skuespillerinde Johanne Rongsted, f. Leth (1771—1840) var Teatrets drastiske Fremstillende af Koner og Kællinger, for Eks. Gudske i „Den politiske Kandestøber“. Hun afgik 1839. — *L. 2.* Ryges *magalose Jeronimusser* : Med særlig Forkærlighed gennemarbejdede Dr. Ryge Holbergs Jeronimus, som i hans Fremstilling blev en brod Borgersmand med Dødselbæge og Mave. Han kunde snart være velvillig, snart gnaven, godmodig eller nyndig, spidsborgelig og paastaerlig. Ryge mente ikke, at Jeronimus var en komisk Person og gav ham i mange Tilfælde Ret. — *Lindgreens Hensikter* : Fru Heiberg kan ikke have haft noget Indtryk af den store Holbergskeuepillers Fremstilling af Henrik eller den pansatte Bondedreng, da hun i hendes tidlige Barndom overlod disse Roller til sin Ellev Phister; derimod kan hans Spil som Jeppe og andre Bønder have været hende præsente. — *L. 20. Traditionen om de Holbergske Leonorer* : Der har ikke været en Tradition for, hvorledes Leonore skulde spilles; nogle Skuespillerinder udførte Rollen med Talent, andre med Rutine og uden Funke for dens finere Udstræjelse. Omkring 1855 blev Leonore i Reglen spillet af Teatrets unge ubetydelige Skuespillerinder Henriette Andersen eller Bentine Marie Nielsen, og først med Betty Schnells (Fru Hennings') Fremtræden fra 1871 fik Rollen en Fremstillende, der kunde staa Maal med Fru Heiberg. — *L. 26.* „Denne Monsieur —“ : Fru Heiberg sigter med denne Replik næppe til noget bestemt Stykke, men generelt til de mange fra ældre Tid, hvor en saadan Scene forekommer. — *L. 35. Medens Ryge ... havde med Costumeringen at gjøre* : Fra 1816 var Costumeringen underlagt Dr. Ryge som Økonominsektor, og at